

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

DREPT PROCESUAL PENAL

(judecători, procurori)

CURRICULUM

FORMATORI:

Valeria ȘTERBEȚ,

doctor în drept, judecător la Curtea Constituțională

Dumitru ROMAN,

doctor în drept, conferențiar universitar

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

În scopul constituirii Republicii Moldova ca stat de drept, se desfășoară reforma judiciară și drept unde un loc important este atribuit dreptului procesual penal care reglementează modul efectuării justiției penale. Cunoașterea profundă și aplicarea corectă a normelor procesuale penale în conformitate cu principiile, unanim recunoscute, ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale, la care Republica Moldova este parte și cu Constituția Republicii Moldova de către procurori și judecători va contribui la atingerea scopului procesului penal, protejând persoana, societatea și statul de infracțiuni precum și respectarea drepturilor și libertăților participanților la procesul penal. Prin aplicarea strictă a normelor procesual penale în cadrul efectuării justiției penale se realizează dreptul la un proces echitabil – drept prevăzut de art. 6 al CEDO.

Curriculumul la disciplina *Drept procesual penal* se axează pe trei niveluri comportamentale, cu un grad divers de complexitate: *cunoaștere, aplicare, integrare*.

Nivelul cunoașterii presupune aprofundarea cunoștințelor teoretice acumulate anterior precum și achiziționarea unor noi informații privind doctrina și jurisprudența procesuală penală.

Aplicarea presupune formarea abilităților practice în domeniul justiției penale de organizare și conducere a urmăririi penale, de judecare a cauzelor penale și punere în executare a hotărârilor judecătorești penale.

Nivelul comportamental de integrare constituie finalitatea procesului de instruire care presupune formarea capacităților de transfer a cunoștințelor teoretice și a abilităților practice în situații atipice, soluționarea situațiilor de problemă, rezolvarea unor sarcini cu un grad sporit de complexitate.

Dat fiind faptul că audienții sînt viitorii procurori și judecători în domeniul justiției penale disciplina Dreptul procesual penal include formarea capacității de estimare a circumstanțelor cauzei penale și argumentării hotărîrii adoptate.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să identifice despre modificările în legislația procesual penală;
- să interpreteze normele juridice procesual penale;
- să explice sarcinile care stau în fața procurorului și judecătorului în domeniul justiției penale;
- să argumenteze problemele aplicării dreptului procesual penal.
- să explice participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale;
- să stabilească sarcinile judecătorului de instrucție la examinarea unui demers sau a unei plîngerii;
- să interpreteze normele juridice procesual penale, la efectuarea controlului judiciar al fazei prejudiciare, reieșind din principiile unanim recunoscute ale dreptului internațional, din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și din Constituția Republicii Moldova;
- să identifice problemele procesuale și organizaționale în activitatea judecătorului de instrucție.
- să argumenteze adoptarea unei hotărîri;
- să argumenteze luarea unor decizii;
- să argumenteze necesitatea modificării unor norme procesual penale;
- să stabilească legături între probele adunate și circumstanțele cauzei penale;

La nivel de aplicare:

- să calculeze durata unor termene;
- să organizeze desfășurarea unor acțiuni procesuale;
- să posede tactica dialogării cu diferiți participanți la procesul penal;
- să pregătească materialele cauzei penale spre examinare;
- să detecteze erorile și omisiunile în activitatea procesual penală;
- să opereze cu termeni juridici și expresii profesionale;
- să deducă esențialul din relatările participanților la procesul judiciar.
- să întocmească încheieri privind exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție;
- să organizeze desfășurarea ședinței de judecată;
- să analizeze materialele prezentate de către procuror;
- să detecteze erorile în acțiunile și hotărârile din faza de urmărire penală;
- să precizeze circumstanțele necesare la examinarea unui demers sau plîngerii;
- să soluționeze stările de conflict între părțile procesului judiciar;
- să calculeze corect termenele procedurale și substanțiale;
- să clasifice condițiile autorizării unei acțiuni procesuale sau aplicării unei măsuri procesuale de constrângere.
- să selecteze probele după anumite criterii;

La nivel de integrare:

- să elaboreze căi de soluționare a unor situații dificile;
- să aprecieze legalitatea și temeinicia inacțiunilor organelor de urmărire penală;
- să utilizeze exemple din practica urmăririi penale și judecării cauzei penale;
- să explice persoanelor participante la proces drepturile și obligațiile lor;
- să evalueze consecințele nerespectării legislației față de participanții la procesul penal;
- să coordoneze activitatea altor subiecți oficiali ai procesului penal;
- să elaboreze proiecte de hotărâri procesuale;
- să propună sugestii privind perfecționarea activității organelor procuraturii și a instanțelor judecătorești;
- să evalueze probele prezentate în proces;
- să verifice veridicitatea probelor adunate;
- să redacteze hotărâri procesuale penale și alte acte procesuale;
- să proiecteze efectuarea unor acțiuni procesuale;
- să anticipeze survenirea unor consecințe nefavorabile justiției penale, drepturilor și libertăților participanților la proces;
- să formuleze sarcini și obiecții în timpul desfășurării justiției penale.
- să aprecieze legalitatea hotărârilor atacate;
- să estimeze necesitatea și oportunitatea îngrădirii unui drept în situații prevăzute de lege;
- să recomande efectuarea unor acțiuni în faza urmăririi penale;
- să-și asume responsabilitatea la autorizarea unor acțiuni sau măsuri de constrângere;
- să anticipeze survenirea unor consecințe juridice în cazuri de conflict între părțile procesului penal sau în cazul ilegalităților în faza urmăririi penale;
- să valideze acțiunile efectuate fără autorizare în cazuri ce nu suferă amînare;
- să propună mijloace noi de perfecționare a instituției controlului judecătoresc al fazei prejudiciare.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Formatori	Semestrul	Numărul de ore		Evaluarea
		C	S	
Valeria Șterbeț Dumitru Roman	I	20	48	Examen

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Probatoriul în procesul penal	8
2.	Actele speciale de investigație și actele de urmărire penală	4
3.	Problemele aplicării măsurilor procesuale de constrângere în faza urmăririi penale și judecării cauzei	2
4.	Procedura aplicării măsurilor de protecție și altor măsuri	2
5.	Aspecte teoretico-practice privind termenele procedurale și actele procedurale comune	2
6.	Nulitatea actelor procedurale	2
TOTAL		20

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Probatoriul în procesul penal	10
2.	Problemele aplicării măsurilor procesuale de constrângere în faza urmăririi penale și judecării cauzei	4
3.	Procedura aplicării măsurilor de protecție și altor măsuri	2
4.	Aspecte teoretico-practice privind termenele procedurale și actele procedurale comune	2
5.	Nulitatea actelor procedurale	4
6.	Probleme procesuale și organizaționale ale începerii și desfășurării urmăririi penale	6
7.	Controlul judiciar al procedurii prejudiciare	10
8.	Probleme procesuale și organizaționale ale judecării cauzei în prima instanță	10
TOTAL		48

V. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> – să identifice rolul procurorului și al judecătorului la diferite faze ale probatoriului; – să aplice principiile aprecierii probelor în situații de caz; – să argumenteze convingerea intimă la înaintarea învinuirii de către procuror; – să selecteze probe după anumite criterii; – să estimeze importanța procedeeleor logic și psihologic la formarea convingerii intime; – să utilizeze practica organelor procuraturii și a instanțelor judecătorești în procesul de cunoaștere și aflare a adevărului; – să stabilească legătura dintre recunoașterea vinovăției și celelalte probe din dosar; – să delimiteze defăimarea și autodefăimarea de declarațiile veridice; – să aplice diferite mijloace de verificare a probelor; – să enumere exhaustiv mijloacele legale de dobândire a corpurilor delictive; – să aprecieze rolul înregistrărilor comunicărilor și imaginilor în procesul probatoriului; – să delimiteze condițiile dispunerii constatărilor tehnico-științifice și medico-legale de expertize; – să caracterizeze conținutul și veridicitatea rezultatelor activităților operative de investigații în contextul probatoriului; – să argumenteze necesitatea utilizării documentelor ca mijloc de probă în situații de caz; – să reevalueze procesele-verbale întocmite în faza urmăririi penale; – să determine rolul probatoriului în procesul justiției penale. 	<p>1. <i>Probatoriul</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rolul procurorului în procesul de strângere și verificare a probelor. • Aprecierea probelor de către judecător. • Manifestarea convingerii intime a procurorului la aprecierea probelor în faza urmăririi penale. • Procedee logice folosite la aprecierea probelor. • Aspectul psihologic și gnoseologic al formării convingerii intime. • Practica ca fundament al cunoașterii și criteriu de apreciere a adevărului în procesul penal. • Recunoașterea vinovăției. • Negarea parțială sau totală a vinovăției. • Defăimarea și autodefăimarea în declarațiile învinuitului. • Verificarea și aprecierea declarațiilor martorilor/victimei și ale părții vătămate. • Necesitatea efectuării procedeeleor de verificare a probelor. • Particularitățile dobândirii corpurilor delictive. • Aprecierea și verificarea interceptorilor comunicărilor și înregistrării de imagini. • Necesitatea dispunerii constatării tehnico – științifice, medico-legale și a expertizei. • Valoarea probatorie a documentelor în procesul penal. • Legalitatea și veridicitatea proceselor – verbale ale acțiunilor procesuale.
<ul style="list-style-type: none"> – să relateze despre măsurile speciale de investigație și actele de urmărire penală ; – să argumenteze necesitatea efectuării unei măsuri speciale de investigație și a unui act de urmărire penală ; – să stabilească oportunitatea efectuării unor măsuri speciale de investigație în diferite cauze penale ; – să determine forța probantă a rezultatelor măsurilor speciale de investigație și a actelor de urmărire penală. 	<p>2. <i>Acte speciale de investigație și acte de urmărire penală</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Măsuri special de investigație autorizate de procuror. • Măsuri special de investigație autorizate de judecător. • Acte de urmărire penală efectuate fără autorizare . • Acte de urmărire penală efectuate cu autorizarea judecătorului .

<ul style="list-style-type: none"> – să distingă, după anumite criterii, legalitatea reținerii; – să propună modalități de verificare a temeiniciei reținerii; – să clasifice și să caracterizeze temeiurile eliberării din starea de reținere; – să demonstreze oportunitatea aplicării amenzii judiciare în raport cu alte măsuri procesuale de constrângere; – să compare diferite mijloace procesuale de scoatere a bunurilor de sub sechestru; – să determine rolul procurorului în faza de urmărire penală la aplicarea măsurilor preventive; – să argumenteze aplicarea unei măsuri preventive neprivative de libertate; – să formuleze motive suficiente, pertinente și concludente în demersul de aplicare a unei măsuri preventive privative de libertate; – să decidă alegerea unei măsuri alternative arestării preventive; – să aprecieze necesitatea prelungirii arestării preventive; – să calculeze durata aplicării și prelungirii arestării preventive; – să stabilească consecințele încetării de drept a măsurilor preventive pentru subiecții oficiali și pentru participanți; – să argumenteze temeiurile contestării privind aplicarea unei măsuri preventive; – să caracterizeze particularitățile aplicării și prelungirii măsurilor preventive în judecată. 	<p>3. <i>Prolemele aplicării măsurilor procesuale de constrângere în faza urmăririi penale și judecării cauzei</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Verificarea legalității reținerii de către procuror. • Temeiurile eliberării persoanelor reținute. • Temeinicia amenzii judiciare în faza urmăririi penale. • Temeiurile scoaterii bunurilor de sub sechestru în procesul penal. • Temeinicia și motivarea ordonanței procurorului privind măsurile preventive neprivative de libertate. • Temeinicia și motivarea demersului procurorului privind aplicarea și prelungirea arestării preventive. • Particularitățile aplicării arestării la domiciliu. • Măsurile alternative arestării preventive. • Condițiile și consecințele încetării de drept a măsurilor preventive. • Actele de contestare a procurorului privind măsurile preventive. • Particularitățile aplicării și prelungirii măsurilor preventive în faza judecării cauzei.
<ul style="list-style-type: none"> – să explice persoanelor, implicate în proces, regimul măsurilor de protecție; – să clasifice măsurile de protecție; – să examineze cererile persoanelor privind aplicarea măsurilor de protecție în cel mai scurt timp; – să aprecieze obiectiv pericolul real în privința persoanelor ce solicită aplicarea măsurilor de protecție; – să verifice temeinicia cererilor privind aplicarea măsurilor de protecție. 	<p>4. <i>Procedura aplicării măsurilor de protecție</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Măsuri procedurale de protecție. • Măsuri ordinare de protecție. • Măsuri extraordinare de protecție. • Măsuri suplimentare de protecție. • Temeinicia și motivarea aplicării sau refuzului aplicării măsurilor de protecție. • Contestarea și verificarea hotărârii privind refuzul aplicării măsurii de protecție.
<ul style="list-style-type: none"> – să clasifice termenele după anumite criterii; – să calculeze termenele după anumite modalități de calculare; – să distingă particularitățile termenelor substanțiale; – să aprecieze motivele repunerii în termen în cazul omiterii unui termen; – să detecteze erori la calcularea termenelor 	<p>5. <i>Aspecte teoretico-practice privind termenele procedurale și actele procedurale comune</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Termene procedurale. • Termene procedurale obligatorii. • Termene procedurale de recomandare. • Termene substanțiale.

<p>precedente;</p> <ul style="list-style-type: none"> – să valideze acte procedurale; – să distingă erorile materiale, omisiunile vădite de alte erori; – să stabilească just modalitatea de lichidare a erorii depistate; – să prevadă consecințele erorilor din actele procedurale; – să clasifice nulitățile actelor procedurale; – să reacționeze prompt la excepții de nulitate ridicate de participanți la diferite faze ale procesului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Modalități de calculare a termenelor. • Consecințele nerespectării termenelor procedurale. • Temeiurile restabilirii termenului omis. • Erori materiale în acte procedurale. • Omisiuni vădite în acte procedurale. • Corectarea și înlăturarea erorilor și a omisiunilor. • Nulitatea relativă. • Nulitatea absolută. • Ridicarea excepției de nulitate a actelor procedurale
<ul style="list-style-type: none"> – să clasifice după anumite criterii sesizările organului de urmărire penală; – să verifice, la timp, modul de soluționare a sesizărilor; – să analizeze temeinicia și legalitatea soluțiilor propuse de organul de urmărire penală; – să formuleze obiecții la nesoluționarea sesizărilor; – să argumenteze actul de începere sau refuz de a începe urmărirea penală; – să aprecieze suficiența și concludența probelor la punerea sub învinuire; – să redacteze ordonanțe de punere sub învinuire și alte acte procedurale. 	<p>6. Problemele procesuale și organizaționale ale începerii și desfășurării urmăririi penale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sesizări oficiale. • Sesizări neoficiale. • Sesizări soluționate. • Sesizări în curs de examinare. • Confirmarea actului de începere a urmăririi penale. • Neconfirmarea actului de începere a urmăririi penale. • Refuzul de a începe urmărirea penală; • Înaintarea acuzării. • Schimbarea acuzării. • Completarea acuzării. • Formele scoaterii de sub urmărirea penală. • Formele încetării urmăririi penale. • suspendarea urmăririi penale. • Clasarea cauzei penale. • Întocmirea rechizitoriului. • Înaintarea rechizitoriului procurorului ierarh superior. • Trimiterea cauzei în judecată.
<ul style="list-style-type: none"> – să definească particularitățile procedurii de examinare a demersurilor privind obținerea de autorizații; – să relateze despre acțiunile procesuale și măsurile speciale de investigații ce necesită autorizare; – să argumenteze necesitatea imixtiunii organului de urmărire penală; – să estimeze proporționalitatea între dreptul sau libertatea garantată de lege și necesitatea efectuării acțiunii procesuale solicitate; – să diferențieze „scopul legitim” al organului de urmărire penală în diferite împrejurări; – să formuleze „presupunere rezonabilă”; 	<p>7. Controlul judiciar al procedurii prejudiciare. Examinarea demersurilor procurorului privind autorizarea efectuării acțiunilor procesuale penale și a măsurilor speciale de investigație</p> <ul style="list-style-type: none"> • Particularitățile procedurii de examinare a demersurilor privind obținerea autorizării. • Acțiuni procesuale ce necesită autorizare. • Acțiuni procesuale ce nu necesită autorizare. • Măsuri speciale ce necesită autorizare. • Măsuri speciale ce nu necesită autorizare. • Imixtiunea organului de urmărire penală prevăzută de lege.

<p>„temeiuri rezonabile” și „bănuială rezonabilă”;</p> <ul style="list-style-type: none"> – să deosebească „cazul de urgență” de „caz ce nu suferă amânare” și „caz de infracțiune flagrantă”; – să prevadă consecințele autorizării neîntemeiate a unor acțiuni procesuale sau măsuri speciale de investigații; – să interpreteze legislația națională în conformitate cu jurisprudența CEDO; – să valideze rezultatele acțiunilor procesuale efectuate fără autorizație. 	<ul style="list-style-type: none"> • Proportionalitatea între dreptul sau libertatea garantată de lege și necesitatea efectuării acțiunii procesuale solicitate. • Scop legitim. • Presupunere rezonabilă. • Temeiuri rezonabile. • Bănuială rezonabilă. • Caz de urgență. • Caz ce nu suferă amânare. • Caz de infracțiune flagrantă.
<ul style="list-style-type: none"> – să definească particularitățile procedurii examinării demersurilor procurorului privind aplicarea măsurilor procesuale de constrângere; – să argumenteze admiterea demersurilor motivate sau respingerea celor nemotivate; – să întocmească încheieri și mandate de arestare; – să relateze despre particularitățile emiterii mandatului de arestare în lipsa persoanei; – să distingă condițiile arestării în caz de extrădare; – să aprecieze oportunitatea aplicării unor măsuri alternative arestării preventive; – să formuleze „bănuială rezonabilă” și „temeiuri rezonabile” la aplicarea arestării preventive; – să stabilească legătura dintre gravitatea faptei imputate și necesitatea apărării ordinii publice sau riscul de influențare a martorului la aplicarea arestării preventive; – să delimiteze condițiile procesuale și organizaționale ale arestării la domiciliu; – să relateze despre condițiile revocării, înlocuirii și încetării de drept a măsurilor preventive; – să calculeze durata arestării preventive; – să aprecieze probele prezentate de părți la soluționarea demersurilor și cererilor; – să definească condițiile aplicării altor măsuri procesuale de constrângere; – să stabilească legătura dintre gravitatea abaterii procesuale și mărimea amenzii judiciare; – să prevadă consecințele nerespectării legii la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere. 	<p>8. Examinarea demersurilor și cererilor privind măsurile procesuale de constrângere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Particularitățile procedurii examinării demersurilor. • Demers nemotivat al procurorului privind necesitatea aplicării măsurii procesuale de constrângere. • Emiterea mandatului de arestare a persoanei în prezența acesteia. • Emiterea mandatului de arestare în lipsa persoanei. • Arestarea persoanei în caz extrădare. • Măsuri alternative arestării preventive. • Bănuială rezonabilă. • Temeiuri rezonabile. • Gravitatea faptei imputate. • Necesitatea apărării ordinii publice. • Riscul de influențare a martorilor • Pericolul dispariției bănuितului (învinuitului). • Condiții procesuale și organizaționale ale arestării la domiciliu. • Revocarea, înlocuirea și încetarea de drept a arestării preventive, a arestării la domiciliu și a măsurilor alternative arestării. • Condițiile și oportunitatea ridicării permisului de conducere. • Legalitatea și oportunitatea suspendării provizorii din funcție. • Particularitățile aplicării amenzii judiciare • amânarea înștiințării despre reținerea bănuितului. • Particularitățile internării persoanei într-o instituție pentru efectuarea expertizei. • Particularitățile încheierii judecătorului de instrucție privind măsurile

<ul style="list-style-type: none"> – să definească particularitățile procedurii examinării plîngerilor împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organelor de urmărire penale, organelor care exercită activitatea specială de investigație și ale procurorului; – să distingă acțiunile și hotărîrile pasibile de a fi atacate de acțiunile și hotărîrile ce nu sînt susceptibile de a fi atacate; – să delimiteze limitele controlului judiciar la examinarea plîngerilor împotriva acțiunilor, inacțiunilor și hotărîrilor organului de urmărire penală și procurorului; – să detecteze erorile în actele procedurale contestate; – să estimeze probele prezentate de părți la examinarea plîngerilor; – să argumenteze încheierile adoptate la examinarea plîngerilor; – să interpreteze legislația națională în conformitate cu jurisprudența CEDO la examinarea plîngerilor. 	<p>procesuale de constrîngere.</p> <p>9. Examinarea plîngerilor împotriva actelor ilegale ale organelor de urmărire penală, ale organelor care exercită activitatea specială de investigație, precum și a plîngerilor împotriva acțiunilor ilegale ale procurorului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acțiuni posibile de a fi contestate. • Inacțiuni posibile de a fi contestate.. • Acțiuni prin care s-au depășit atribuțiile de serviciu ale persoanei cu funcție de răspundere. • Hotărîri nesusceptibile de a fi atacate judecătorului de instrucție. • Temeinicia reluării urmăririi penale și dreptul de a nu fi urmărit și judecat de două ori. • Limitele controlului judecătoresc la examinarea plîngerilor. • Conținutul încheierii judecătorului de instrucție în cazuri de examinare a plîngerilor.
<ul style="list-style-type: none"> – să clasifice motivele audierii martorului/victimei de către judecătorul de instrucție; – să coordoneze acțiunile de audiere a martorului/victimei; – să selecteze întrebările care pot fi puse martorului sau victimei; – să prevadă consecințele divulgării identității persoanelor audiate în condiții speciale. 	<p>10. Procedura audierii martorului și a victimei în condiții speciale de către judecătorul de instrucție</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motivele audierii martorului/victimei de către judecătorul de instrucție în condiții generale. • Motivele audierii martorului/victimei în condiții speciale. • Condițiile audierii martorului/victimei în condiții speciale. • Teleconferință în circuit închis.
<ul style="list-style-type: none"> – să precizeze sarcinile procurorului în cadrul ședinței preliminare; – să clasifice temeurile încetării procesului penal în cadrul ședinței preliminare; – să organizeze ședința preliminară; – să aprecieze condițiile numirii cauzei spre judecare; – să verifice respectarea cerințelor legii în cadrul părții pregătitoare a ședinței de judecată; – să explice participanților la proces drepturile și obligațiile procesuale; – să stabilească ordinea și limitele cercetării judecătorești; – să pună în discuție problemele ce apar în timpul ședinței de judecată; 	<p>11. Probleme procesuale și organizaționale ale judecării cauzei penale în prima instanță</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ședința preliminară. • Încetarea procesului în ședința preliminară. • Numirea cauzei spre judecare. • Partea pregătitoare a ședinței de judecată și limitele ei. • Ordinea și limitele cercetării judecătorești. • Ordinea și limitele dezbaterilor judiciare. • Ultimul cuvînt al inculpatului. • Cazuri de reluare a cercetării judecătorești.

<ul style="list-style-type: none"> – să planifice desfășurarea ședințelor de judecată în mai multe cauze; – să asculte ultimul cuvânt al inculpatului și susținerile verbale ale părților; – să clasifice temeiurile și chestiunile examinate la adaptarea sentinței; – să dea citirii dispozitivul sentinței; – să redacteze sentința. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ordinea de soluționare a chestiunilor la adoptarea sentinței. • Soluționarea acțiunii civile. • Temeiurile adoptării sentinței de condamnare. • Felurile sentinței de condamnare și consecințele lor. • Temeiurile sentinței de încetare și consecințele ei. • Pronunțarea sentinței. • Redactarea sentinței. • Înmînarea copiei sentinței. • Sentința mixtă și particularitățile ei.
--	---

VI. EVALUAREA DISCIPLINEI

A. Mostră de evaluare curentă:

Tema seminarului: *Probleme procesuale și organizaționale privind începerea și desfășurarea urmăririi penale*

OBIECTIVELE EVALUĂRII	MODALITĂȚI DE REALIZARE
<ul style="list-style-type: none"> – să clasifice după anumite criterii sesizările organului de urmărire penală; – să verifice, la timp, modul de soluționare a sesizărilor; – să analizeze temeinicia și legalitatea soluțiilor propuse de organul de urmărire penală; – să formuleze obiecții la nesoluționarea sesizărilor; – să argumenteze actul de începere sau refuz de a începe urmărirea penală; – să aprecieze suficiența și concludența probelor la punerea sub învinuire; – să redacteze ordonanțe de punere sub învinuire și alte acte procedurale. 	<ul style="list-style-type: none"> • răspunsuri orale; • participare la dezbateri; • prezentări de comunicări; • studierea/rezolvarea spețelor; • activități în grup; • simulare de procese; • redactarea unor acte procedurale.

Bibliografie pentru seminar:

1. Legea cu privire la Centrul de Combatere a Crimelor Economice și Corupției din 06.06.2002.
2. Legea cu privire la activitatea operativă de investigații din 16.12.1994.
3. I.Dolea, D.Roman, T.Vîzdoagă ș.a. *Codul de procedură penală*. Comentariu. - Chișinău: Cartier juridic, 2005.
4. Instrucțiunea privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și altor informații despre infracțiuni, nr.124/319/46/172-0/101 din 26.08.2003.
5. Instrucțiunea cu privire la modalitatea de recepționare, înregistrare și examinare de către organele Procuraturii a comunicărilor despre infracțiuni, nr.182/19 din 22.06.2005.
6. А.П. Рыжакoв. Окончание предварительного расследования. - Москва: Городец, 1999.

B. Mostră de evaluare sumativă periodică:

Obiectivele evaluării:

- să descrie modalitatea de sesizare în cazul dat;
- să stabilească actele procedurale care urmau să fie întocmite de inspectorul CCCEC;
- să determine rolul procurorului la examinarea situației expuse;
- să aprecieze legalitatea și temeinicia concluziilor făcute de inspectorul CCCEC.

Spetă

Organul de urmărire penală reprezentat de Inspectoratul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, locotenent major, examinând materialele cauzei penale nr.2006036149, a constatat că la data de 11.03.06, activînd în cadrul grupului de ofițeri pe urmărirea penală nr.20066036149, a fost efectuată percheziția la domiciliul cet. X, a.n. 1971, pe adresa, mun. Chișinău, str. Paris 2, ap.39.

În urma percheziției, a fost depistat și ridicat un pachet de hîrtie cu masă vegetală de culoare verde cu miros specific de *canabis*.

Conform Raportului de expertizare nr.14 din 13.03.06, substanța vegetală ridicată de la domiciliul cet.X. este marijuană cu masa de 13,94 g.

Luînd în considerație că în acțiunile cetățeanului X se conțin elemente constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art.217 alin.3 pct.b) CP RM., conducîndu-mă de prevederile Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr.79 din 23.01.2006, cu privire la aprobarea listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și de cantitățile acestora, în conformitate cu art.57, 262 și 274 CP RM.

1. *Stabiliți modalitatea de sesizare în cazul dat.*
2. *Numiți actele procedurale care trebuie să fie întocmite de inspectorul CCCEC.*
3. *Determinați rolul procurorului în situația dată.*
4. *Apreciați legalitatea și temeinicia concluziilor făcute de inspectorul CCCEC.*

C. Mostră de evaluare sumativă finală:

Test

Subiectul I. Încetarea urmăririi penale

- 1.1. Caracterizați temeiurile de nereabilitare a încetării urmăririi penale.
- 1.2. Stabiliți deosebiriile dintre încetarea urmăririi penale pe temei de reabilitare și scoaterea de sub urmărire penală.
- 1.3. Apreciați oportunitatea reluării urmăririi penale în context cu principiul „*Non bis in idem*”.

Subiectul II. Punerea sub învinuire

- 2.1. Caracterizați condițiile și acțiunile diferiților subiecți oficiali la punerea sub învinuire;
- 2.2. Comparați diferite feluri și modalități de modificare a învinuirii;
- 2.3. Estimați necesitatea punerii sub învinuire înainte de întocmirea a rechizitoriului.

Subiectul III. Soluționați speta

La 29.10.2004, din Procuratura Anticorupție, în adresa CCCEC a parvenit materialul nr. 4 cu propunerea de neîncepere a urmăririi penale neconfirmată și indicațiile Procurorului privind examinarea suplimentară a materialului sus-numit, cu indicarea termenului limită de examinare.

Astfel, în urma executării indicațiilor Procurorului, suplimentar a fost chestionat notarul, privitor la faptul dacă în momentul autentificării acordului de novație nr. 10102 din 30.10.2003 a verificat sau nu buletinele de identitate ale părților și suplimentul la ele. În rezultatul chestionării, s-a constatat că dna notar a verificat identitatea părților în baza buletinelor de identitate, însă

faptul dacă a solicitat sau nu suplimentul la buletinul de identitate al lui X, în scopul de a verifica dacă la bunul imobil din str. Decebal, 20 nu există alți pretendenți cu excepția lui, nu-și amintește.

De asemenea, s-a stabilit că acordul de novație nr. 10102 a fost autentificat de notarul la 30.10.2003 și nicidecum nu a fost înregistrat cu data din urmă, dovadă servind Extrasul din Registrul actelor notariale al notarului.

La fel, oral au fost chestionate persoanele responsabile din cadrul O.C.T. Chișinău. În rezultat, s-a constatat că informațiile remise în adresa Judecătoriei sect. Botanica de către persoanele sus-numite, referitor la proprietarii pavilionului comercial din str. Decebal, 20 s-au dovedit a fi veridice, cu excepția faptului că în răspunsul O.C.T. Chișinău din 18.12.2003 adresat Judecătoriei sect. Botanica executorul a indicat greșit temeiul deținerii dreptului de proprietate. Motivația executorului fiind neglijența cauzată de volumul maxim de informații ce urma a fi remisă în adresa Judecătoriei sect. Botanica în acel răspuns. Din lipsă de timp și din cauza regimului de lucru supraîncărcat, persoana responsabilă din cadrul O.C.T. Chișinău, care a perfectat acest răspuns, a refuzat să explice în formă scrisă acest fapt.

Suplimentar, a fost chestionat oral și referitor la informația ce se conține în f.m. 36, adresată notarului. Astfel, s-a stabilit că informația dată a fost prezentată notarului la solicitarea acestuia, ca act necesar pentru autentificarea acordului de novație, însă, referitor la faptul dacă informația este sau nu falsă, s-a constatat că la acel moment dl. X într-adevăr nu era căsătorit, existând Hotărârea Judecătoriei sect. Botanica din 26 martie 2003 privind desfacerea căsătoriei între soți, iar în ceea ce privește informația cu privire la persoanele care pretind la pavilionul comercial din str. Decebal, 20, dl X susține că în afară de el alți pretendenți la acest bun nu există, ceea ce a și indicat în informația prezentată notarului.

De asemenea, s-a stabilit că de la data de 20.04.2004 pavilionul comercial din str. Decebal, 20 este arendat de S.R.L. „Cristina” în baza contractului de arendă nr. 05 din 20.04.2004 încheiat cu proprietarul.

Luând în considerație cele expuse mai sus, organul de urmărire penală a ajuns la concluzia că faptele descrise în petiția cet. X nu conțin elemente constitutive de infracțiune.

1. *Apreciați legalitatea acțiunilor Procuraturii Anticorupție.*
2. *Determinați mijloacele de verificare a sesizărilor de către CCCEC.*
3. *Estimați concluziile făcute de ofițerul CCCEC.*
4. *Întocmiți actul procedural necesar în cazul dat de către ofițerul de urmărire penală și de Procuror.*

VII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, 29 iulie 1994.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, din 14 martie 2003.
3. Legea cu privire la Procuratură, nr.118-XV din 14 martie 2003.
4. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Constituțională, nr.317-XIII din 13.12.1994.
5. Codul jurisdicției constituționale, nr.502-XIII din 16.06.1995.
6. Legea Republicii Moldova privind organizarea judecătorească, nr.514-XIII din 06.07.1995.
7. Legea Republicii Moldova cu privire la statutul judecătorului, nr.544-XIII din 20.07.1995.
8. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nr.789-XIII din 26.03.1996.
9. Legea Republicii Moldova cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare, nr.836-XIII din 17.05.1996.
10. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr.1260-XV din 19.07.2002.
11. Legea Republicii Moldova cu privire la poliție, nr.416 din 18.12.1990.
12. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea operativă și de investigații, nr.727-XIV din 16.12.1994.
13. Legea Republicii Moldova cu privire la securitatea de stat a părții vătămate, martorilor și

altor persoane, care au colaborat în procesul penal, nr.1458-XIII din 28.01.1998.

14. Legea Republicii Moldova privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, nr.1545-XIII din 25.02.1998.
15. Legea cu privire la Centrul de Combatere a Crimelor Economice și Corupției din 06.06.2002.
16. Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală din 1 decembrie 2006.

Legislație internațională:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului (10.12.1948).
2. Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului (4.11.1950).
3. Regulile standardelor minimale de tratare a deținuților (1955).
4. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966).
5. Convenția Europeană împotriva torturilor și a altor forme de comportament și pedepse antiumane, crude sau care înjosesc demnitatea omului (1984).
6. Principiile generale privitor la independența organelor judecătorești (1985).
7. Declarația principiilor generale ale justiției pentru victimele infracțiunilor și abuzurilor de putere (1985).
8. Regulile standardelor minimale al ONU privitor la efectuarea justiției în privința infractorilor minori (1985).
9. Convenția despre drepturile copilului (1989).
10. Cumulul de principii pentru apărarea tuturor persoanelor reținute sau arestate în orice formă ar fi fost aceasta efectuată (1988).
11. Convenția europeană despre colaborarea reciprocă privind asistența juridică internațională în materie penală și protocolul ei (1959).
12. Convenția europeană despre valabilitatea internațională a sentințelor pe cauzele penale (1970).
13. Convenția țărilor CSI privind asistența juridică și raporturile de drept în procesele civile, familiale și penale (22.01.1993).
14. Tratatul între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (25.02.1993).
15. Tratatul între Republica Moldova și Ucraina cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală (13.12.1993).

Practică judiciară:

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.30 din 09.11.1998, Cu privire la practica aplicării legilor pentru asigurarea dreptului la apărare în procedura penală a bănuțului, învinuțului și inculpatului // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). - Chișinău, 2000, p.289-294.
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.3 din 30.01.1996, Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Constituției Republicii Moldova // Culegere de hotărâri ale Plenurilor Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (1994-04.1997).- Chișinău, 1997, p.48-54.
3. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.4 din 28 martie 2005, Despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu.
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.7 din 4 iulie 2005, cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale.
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.5 din 19 iunie 2006, privind sentința judecătorească.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.39 din 22 noiembrie 2004, cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii.

7. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.23 din 12 decembrie 2005, cu privire la respectarea legislației în cazurile despre aplicarea, schimbarea, prelungirea și revocarea măsurilor de constrângere cu caracter medical.

Hotărîri ale Curții Constituționale a Republicii Moldova:

1. Hotărîrea Curții Constituționale. Decizie despre sistarea procesului pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 452 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.1, din 2.03-2004 // Monitorul Oficial, nr.42-44, 12.03.2004.

Manuale și monografii în limba română:

1. Apetrei M. *Drept procesual penal*. - București, 1998.
2. Aramă E. *Istoria dreptului românesc*. - Chișinău, 1998.
3. Berger V. *Jurisprudența CEDO*. - București: IRDO, 1998.
4. *Dicționar explicativ al limbii române*. - Chișinău: Litera, 1999.
5. Dongoroz V. *Curs de procedură penală*. - București, 1942.
6. Dolea I., D. Roman, Sedlețchi Iu., Vizdoagă T., Rotaru V., Cerbu A., Ursul S., *Drept procesual penal*. - Chișinău Cartier juridic, 2005.
7. Dolea I., Roman D., Vizdoagă T., Rotaru V., Cerbu A., Ursu S., Botezatu R., Șterbeț V., Erjiu E.. *Codul de procedură penală. Comentariu*. - Chișinău: Cartier juridic, 2005.
8. Mateuț Gh. *Tratat de drept procesual penal*. - București, 1999.
9. Mole Nuala, Harby Catarina. *Dreptul la un proces echitabil. Ghid privind punerea în aplicare a articolului 6 al Convenției europene pentru drepturile omului*. - Chișinău, 2003.
10. Neagu I. *Tratat de procedură penală*. - București, 1997.
11. Nictoreanu Gh., Apetrei M., Nae L., Paraschiv C., Dumitru A. *Drept procesual penal*. - București, 1996.
12. Oancea I. *Drept penal. Partea Generală*. - București, 1971.
13. Păvăleanu V. *Drept procesual penal. Partea generală*. - București, 2001.
14. Pinteș A. *Drept procesual penal*. - București, 2002.
15. Pitulescu I., Derșidan E., Abraham P., Ranete I. *Dicționar explicativ și practic de drept penal și procesual penal*. - București, 1997.
16. Pitulescu T., Abraham P., Derșidau E., Ranete I. *Dicționar de termeni juridici uzuali explicativ - practic*. - București, 1997.
17. Pop T. *Drept procesual penal. Vol. I*. - Cluj-Napoca, 1946.
18. Renault - Brahinsky C. *Procedure penale*. - Paris, 2001.
19. Theodoru G.H. Moldovan L. *Drept procesual penal*. - București, 1979.
20. Tulbure A.Ș. Tatu A.M. *Tratat de drept procesual penal*. - București, 2001.
21. Vida I. *Drepturile omului în reglementări internaționale*. - București, 1999.
22. Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Vol. I*. - București, 1997.
23. Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Vol. II*. - București, 1997.
24. Cătană E., Dolea I., Popovici T., Roman D. *Inviolabilitatea persoanei în Republica Moldova* - Chișinău: IRP 2006.

Manuale și monografii în limba rusă:

1. Адаменко В.Д. *Сущность и предмет защиты обвиняемого*. - Томск, 1983.
2. Алиев Т.Т., Громов Н.А., Зейналова Л.М., Лукичев Н.А. *Состязательность и равноправие сторон в УП*. - Москва, 2003.
3. Алиев Т.Т., Громов Н.А., Макаров Л.В. *Уголовно-процессуальное доказывание: Участие обвиняемого и защитника*. - Москва, 2002.
4. Альперт С. *Участники советского уголовного процесса*. - Харьков, 1965.
5. Басков В.И. *Поддержание государственного обвинения в суде*. - Москва, 1972.
6. Божьев В. *Уголовное процессуальное право РФ*. - Москва, 2000.
7. Бойкова А., Карпец И. *Курс советского процесса*. - Москва, 1989.
8. Болдырев В.А. *Государственный обвинитель в советском суде*. - Москва, 1954.
9. Болдырев В.А. *Государственный обвинитель в суде*. - Москва, 1954.

10. Вандышев В.В., Дербенев А.П., Смирнов А.В. *Уголовный процесс. Часть I. Общая часть УП и досудебные стадии.* - Санкт Петербург, 1996.
11. Викторский М.В. *Русский уголовный процесс.* - Москва: Городец, 1997.
12. Власова Н.А. *Досудебное производство в Уголовном процессе.* - Москва, 2000.
13. Григорьев В.Н., Химичев Г. П. *Уголовный процесс.* - Москва, 2003.
14. Громов В. *Уголовный процесс.* - Москва, 1998.
15. Громов Н.А., Зайцева С.А. *Оценка доказательств.* - Москва, 2002.
16. Гуценко К. *Уголовный процесс.* - Москва, 1997.
17. Гуценко К., Головки Л., Филимонов Б. *Уголовный процесс западных стран.* - Москва, 2001.
18. Даньшина Л.И. *Возбуждение уголовного дела и предварительное расследование в Уголовном процессе России.* - Москва, 2003.
19. Доля Е.А. *Использование в доказывании результатов оперативно -розыскной деятельности.* - Москва, 1996.
20. Добровольская Т.Н. *Изменение обвинения в судебных стадиях советского уголовного процесса.* - Москва, 1971.
21. Добровольская Т.Н. *Принципы советского уголовного процесса.* - Москва, 1971.
22. Добровольская Т.Н. *Принципы уголовного процесса.* - Москва, 1978.
23. Дорохов В.Я. *Принципы советского уголовного процесса.* - Москва, 1992.
24. Лаптеаку В. Мартынчик Е. *Адвокат в кассационном и надзорном производстве по уголовным делам.* - Кишинев, 1994.
25. Лебедев В.М. *Уголовный процесс.* - Москва, 2003.
26. Леви А.А., Игнатъева М.В., Капица Е.И. *Особенности предварительного расследования преступлений осуществляемого с участием адвоката.* - Москва, 2003.
27. Лупинская П.А. *Уголовный процесс.* - Москва, 1995.
28. Львова Е.Ю. *Защита по уголовному делу.* - Москва, 2000.
29. Мозяков В.В. Мальцев Г.В., Гирько В.И., Барциц И.Н. *Комментарий к УПК Российской Федерации.* - Москва, 2003.
30. Мотовиловкер Я.О. *О принципах объективной истины и состязательности процесса.* - Ярославль, 1978.
31. Нажимов В.П. *Типы и формы уголовного процесса.* - Москва, 1977.
32. Перлов И. *Право на защиту.* - Москва, 1959.
33. Петрухин И.Л. *Уголовный процесс.* - Москва, 2001.
34. Петрухин И.Л. *Уголовный процесс.* - Москва, 2001.
35. Радченко В. И. *Уголовный процесс: Учебник.* - Москва, 2003.
36. Рыжаков А.П. *Окончание предварительного расследования.* - Москва 1999.
37. Савицкий В.М. *Государственное обвинение в суде.* - Москва, 1971.
38. Савицкий В.М., Ларин Л.М. *Уголовно- процессуальный справочник.* - Москва, 1999.
39. Саркисянц Г. *Защитник в уголовном процессе.* - Ташкент, 1971.
40. Строгович М.С. *Курс советского уголовного процесса.* - Москва, 1968.
41. Фаткулин Ф.Н. Зинатуллин З.З., Аврах Я.С.. *Обвинение и защита по уголовным делам.* - Казань, 1976.
42. Холдеев Л.С. *Уголовный процесс России.* - Москва, 1998.
43. Цыпкин А. *Право на защиту в советском уголовном праве.* - Саратов, 1959.
44. Чельцов- Бебутов М. А. *Уголовный процесс.* - Москва, 1948.
45. Шестакова С.Д. *Состязательность УП.* - Санкт Петербург, 2001.
46. Шпилев В. *Участники уголовного процесса.* - Минск, 1970.
47. Шумилов А.Ю. *Основы уголовно-розыскного права. Учебное пособие.* - Москва, 2000.

Ediții periodice:

1. Martîncic E. Dictatul legii sau dictatul procuraturii? // Juristul Moldovei, 1999, nr.24.
2. Pungă T., Separarea funcțiilor procesuale-ficțiune sau realitate // Revista de drept penal, anul IX, iulie - septembrie (București), 2002, nr. 3.

3. Pușcaș V. Diminuarea sau întărirea rolului procuraturii? // Legea și viața, 1998, nr.1.
4. Vizdoga I. Pregătirea procurorului pentru participarea la judecarea în fond a cauzei penale // Legea și viața, 1997, nr.7.
5. Абдрахманов Р.С. Эффективность принципа состязательности // Российский судья. (Москва), 2003, nr.6 .
6. Балакшин В.Н. Истина в уголовном процессе // Российская юстиция. (Москва), 1998, nr.2.
7. Белый Н. Состязательное судопроизводство: проблемы становления // Revista Națională de Drept, 2001, nr.6.
8. Болтошев Е. К вопросу о состязательности в досудебных стадиях уголовного судопроизводства России // Российский судья, 2001, nr.10.
9. Григорьева Н. Принципы уголовного судопроизводства и доказательства // Российская юстиция, 1965, nr.8.
10. Зеленин С. Обвинение и суд в состязательном процессе // Российский судья, 2002, nr.1.
11. Зеленин С. Потерпевший в состязательном процессе // Российская юстиция, 2001, nr.3.
12. Ивановский А. Принцип состязательности в уголовном процессе: первые итоги применения // Судовой вестник, 2001, nr.3.
13. Карпухин А.Д. Уголовное преследование и защита на предварительном следствии // Российский следователь, Москва, 2003, nr.2.
14. Карпухин А.Д. Деятельность адвоката по защите прав подозреваемого на предварительном следствии // Российский следователь (Москва), 2003, nr.3.
15. Кузнецова О. Роль суда в состязательном процессе и проблемы практической реализации разрешения дела // Российский судья, 2004, nr.8.
16. Ожиндовский Д. Состязательность сторон в уголовном процессе // Revista Națională de Drept, 2001, nr.4.
17. Погодин С. Обеспечение порядка в судебном разбирательстве в условиях состязательного уголовного процесса // Уголовное право, 2004, nr. 3.
18. Погодин С. Обеспечение порядка в судебном заседании в условиях состязательного уголовного процесса // Российская юстиция, 2004, nr.6.
19. Погодин С. Проблемы правовой регламентации состязательности уголовного процесса // Российский судья, 2004, nr.11.
20. Погодин С. Тугушев Р. Действует ли принцип состязательности на досудебных стадиях? // Законность, 2005, nr.3.
21. Селина Е. Состязательность в применении специальных познаний по уголовным делам // Российская юстиция, 2003, nr.3.
22. Сопин В. Статья 217 УПК и состязательность в уголовном процессе // Законность, 2004, nr.6.
23. Трунов И. Л. Расширение состязательности уголовного процесса на стадии предварительного расследования в свете судебной реформы // Российский судья, 2002, nr.3.
24. Тушев А. Роль прокурора в реализации принципа состязательности в уголовном процессе // Российский судья, 2003, nr.4.
25. Тумашев С. Состязательность в досудебном производстве: декларация о намерениях или реальность? // Закон и право, 2003, nr.9.
26. Уренева О. Принцип состязательности сторон и оглашение в судебном заседании показаний лиц, данных при производстве предварительного расследования или ранее данных в судебном заседании // Российский судья, 2003, nr.3.
27. Шейфер С. А. О понятии и цели доказывания в уголовном процессе // Государство и право.- Москва, 1996, nr.9.